

Hjellnes Consult as
Postboks 91 Manglerud
0612 OSLO

Vår dato: 02.11.2015
Vår ref.: 201504589-6
Arkiv: 311
Deres dato:
Deres ref.:

Saksbehandler:
Eline Nordseth Berg
22959210/enbe@nve.no

Midlertidig regulering av Losbyvassdraget, Lørenskog kommune, Akershus - tiltaket er vurdert konsesjonspliktig

Vi viser til melding av 01.08.15 om midlertidig regulering av Losbyvassdraget. NVE skal på bakgrunn av opplysningene i meldingen avgjøre om utbyggingen medfører slike skader eller ulemper for allmenne interesser at tiltaket må ha konsesjon etter vannressursloven § 8.

Orientering om tiltaket

Hjellnes Consult AS skal, på vegne av Lørenskog kommune, bygge turvei langs Losbyelva. Turveien er planlagt å krysse riksvei 159 og fylkesvei 353 gjennom eksisterende veikulvert langs elva. Det er ønskelig å holde turveien tørr, og det må da bygges et vanntett trau i veikulverten. I den forbindelse må vannstanden i Losbyelva reguleres for å ha en tørr byggeplog i anleggsperioden. Byggeperioden er satt til januar-mars 2016.

For å ha lav nok vannføring gjennom kulverten til at byggeploga holdes tørr søkes det nå om vurdering av konsesjonsplikt for regulering av Losbyvassdraget med vannene Mønevann, Fløyta, Dretvann, Halsjøen og Morterudvannet. Vannene har allerede reguleringsmulighet, men reguleres ikke aktivt i dag. Dretvann er under oppfylling nå, etter reparasjoner på dammen våren 2015. Fløyta henger sammen med Røyrvann, men Røyrvann er vanskelig å regulere. Halsjøen og Dretvann er reservedrikkevannskilder. De omsøkte reguleringshøydene i hvert enkelt vann er gitt i tabellen under.

Midlertidig regulering av Losbyvassdraget – hoveddata		
	Tilgjengelige reguleringshøyder (m)	Omsøkte reguleringshøyder (m)
Mønevann	3	3
Fløyta	1,6	1,6
Morterudvannet	3	2,1
Dretvann	4	1
Halsjøen	2	1,2
Røyrvann	0,9	0,9

E-post: nve@nve.no, Postboks 5091, Majorstuen, 0301 OSLO, Telefon: 09575, Internett: www.nve.no

Org.nr.: NO 970 205 039 MVA Bankkonto: 7694 05 08971

Hovedkontor
Middelthunsgate 29
Postboks 5091, Majorstuen
0301 OSLO

Region Midt-Norge
Vestre Rosten 81
7075 TILLER

Region Nord
Kongens gate 14-18
8514 NARVIK

Region Sør
Anton Jenssensgate 7
Postboks 2124
3103 TØNSBERG

Region Vest
Naustdalsvn. 1B
Postboks 53
6801 FØRDE

Region Øst
Vangsveien 73
Postboks 4223
2307 HAMAR

Vannføringene i Losbyvassdraget og de omsøkte tappevannføringene og minstevannføring er gitt i tabellen under. Verdiene er hentet fra NVEs lavvannskart, og ikke alle verdiene var oppgitt i kartet. Den omsøkte minstevannføringa er lik alminnelig lavvannføring.

Midlertidig regulering av Losbyvassdraget – hoveddata				
	Middelvannføring (l/s)	Omsøkt minstevannføring (l/s)	Tapping før byggeperiode (l/s)	Tapping i byggeperiode (l/s)
Mønevann	646	47,7	3000	700
Fløyta	535	39,8	2500	610
Morterudvannet	-	5,4	302	42
Dretvann	87	6,9	380	20
Halsjøen	-	3,8	212	18
Røyrvann	-	-	1528	370

Høring

Meldingen er sendt Lørenskog kommune, Akershus fylkeskommune og Fylkesmannen i Oslo og Akershus på høring. I tillegg har søker sendt ut informasjon til Skiforeningen, Norges jeger- og fiskeforbund, Losby Gods, Losby Bruk og Losby Golfklubb. Kommentarer fra disse er oversendt NVE. NVE har mottatt følgende uttalelser:

Fylkesmannen i Oslo og Akershus har uttalt følgende i brev av 06.10.15:

«...

Friluftsjinteresser

Vi vil påpeke at alle de aktuelle innsjøene ligger innenfor Markagrensen som er nedfelt i Markaloven for Oslomarka som trådte i kraft 1. september 2009. Formålet med loven er å fremme og tilrettelegge for friluftsliv, naturopplevelse og idrett. Loven skal sikre Markas grenser og bevare et rikt og variert landskap og natur- og kulturmiljø med kulturminner. Den omsøkte reguleringen av innsjøene krever ingen tillatelse etter Markaloven da kun eksisterende reguleringsdammer vil bli benyttet. Den omsøkte regulering vil imidlertid være av ganske stort omfang da det er store innsjøer som vil bli nedtappet. Nedtappingen vil være klart synlig vinterstid, og vil berøre mange skiløyper. De aktuelle innsjøer er til vanlig ikke underlagt noen regulering. Noen av innsjøene fungerer som reservedrikkevannkilder og holdes da fast på høyeste regulerte vannstand (HRV).

Naturmangfold

Nedtapping av littoralsonen i innsjøer er i utgangspunktet negativt da denne sonen er den mest artsrike. Nedtappingen vil redusere næringstilgangen for fisk og andre organismer. Det er gode fiskemuligheter i vannene i Losbyvassdraget. Abbor er den vanligste fisken, men det er også muligheter for å få ørret og gjedde. Oslomarkas fiskeadministrasjon (OFA) utsteder fiskekort som gjelder de fleste vannene i Marka. I Dretvann og Halsjøen er det fiskeforbud da disse er reservedrikkevann for drikkevannsforsyningen.

Ifølge databasene artskart/Vannmiljø er det edelkreps i flere av vannene. Dette gjelder Mønevann, Røyrvann, Dretvann og Halssjøen. Edelkreps står på den norske rødlista i kategori sterkt truet (EN). Bestandene av edelkreps er antagelig små, og det er ikke åpnet for salg av kort

for fangst av kreps i vassdraget. Ingen naturreservater blir direkte berørt av reguleringen annet enn ved Morterudvannet som grenser inntil Østmarka naturreservat.

Naturmangfoldloven §§ 8-12

Det er i søknaden ikke redegjort for tiltaket i forhold til naturmangfoldlovens alminnelige bestemmelser jf. §§ 8-12 (kunnskapsgrunnlaget, føre-var-prinsippet, økosystemtilnærming og samlet belastning, kostnadene ved miljøforringelse skal bæres av tiltakshaver, samt miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder).

Vi savner i søknaden nærmere redegjørelse for konsekvenser for naturverdier og friluftsinnteresser (Oslomarka). Det samme gjelder vurdering av alternative løsningen for anleggsarbeidene, jf. naturmangfoldlovens § 12.

Konklusjon

Fylkesmannen mener at tiltaket berører allmenne interesser i et så stort omfang at det krever egen konsesjon etter vannressursloven § 8. Tiltaket omfatter flere store innsjøer innenfor Oslomarka og berører viktige friluftsinnteresser og naturverdier. En søknad må inneholde nærmere vurdering av alternative anleggsløsninger av gangveien hvor det ikke er nødvendig med en regulering av innsjøene i Losbyvassdraget. Fylkesmannen mener at tiltakshaver bør tilstrebe å finne andre løsninger enn omsøkte som innebærer en nedtapping av innsjøene i Marka.»

Akershus fylkeskommune har uttalt følgende i brev av 14,10,15:

« ...

Automatisk fredete kulturminner

Fylkeskommunen vurderer at tiltaket kan medføre skade på ikke tidligere kjente automatisk fredete kulturminner. Saken er også oversendt Norsk maritimt museum. Både fylkeskommunen og Norsk maritimt museum mener det er potensiale for funn av automatisk fredete kulturminner i de berørte områdene. Spesielt gjelder dette lokaliteter fra steinbrukende tid og skipsvrak. Dersom det ligger fredete skipsvrak eller andre fredete lokaliteter i den midlertidige strandsonen kan disse skades som følge av tørrleggingen. Eksponering i luft fører til rask nedbryting av organisk materiale. I tillegg kan vannsenkningen medføre skade og ødeleggelse fra eventuell isgang og skvalpesone.

Det er tidligere registrert en steinalderlokalitet i nordre Krokvannet og vi regner det som sannsynlig at det finnes flere slike ved Losbyvassdraget. Både Norsk maritimt museum og Akershus fylkeskommune vil derfor kreve at det gjennomføres arkeologiske registreringer ved tiltak knyttet til reguleringen av Losbyvassdraget. Kravet er hjemlet i kulturminneloven § 9. Hensikten med registreringer vil være å avklare hvorvidt nevnte inngrep kan skade fredede eller vernede kulturminner. Dersom det påvises vernede kulturminner i tiltaksområdet kan det påregnes en begrensning i bruk av området. Alternativt kan det søkes Riksantikvaren om dispensasjon fra loven. Dette må avklares før søknaden kan godkjennes.

Registrering vil i hovedsak foregå når vannene er nedtappet. Det fremgår av søknaden fra Hjellnes Consult AS at Dretvann allerede er nedtappet og det bør her registreres før mer vann fylles opp. Norsk maritimt museum og Akershus fylkeskommune ønsker så langt det er mulig å samordne registreringene av Losbyvassdraget. Tiltakshaver bes kontakte både Norsk maritimt museum og Akershus fylkeskommune for nærmere avtale av gjennomføring av befaring.

Tiltakshaver må dekke utgiftene ved kulturminneregistreringen. For å kunne fastsette omfanget av registreringene og et budsjett, har fylkeskommunen behov for bedre grunnlagsdata med hensyn til alle tiltak i prosessen. Vi trenger ønsket tidspunkt for nedtapping av vannet og en kartfestet tiltaksavgrensning som inkluderer vannene som søkes nedtappet.

Friluftsliv

Tiltaket berører et regionalt viktig område som benyttes mye til friluftsliv hele året. Tiltaket berører også vann i Rælingen kommune.

Tiltaket vil ifølge planen gjennomføres i vintersesongen. Skiløypene som krysser over vannene er det som i størst mulig grad berøres av regulering av vassdragene.

For å ivareta prinsippet om fri ferdsel anbefaler Akershus fylkeskommune at det for allmennheten opplyses om bakgrunnen for tiltaket samt forslag til alternative ruter i anleggsperioden.

Vannforvaltning

Tiltaket skal gjennomføres i vannforekomst 002-48-R Øvre Losbyvassdraget og i 002-3455-R Nedre Losbyvassdraget med tilløpsbekker.

Øvre del av vassdraget er påvirket av forsøringsproblematikk, for øvrig er vassdraget i god tilstand. Fylkeskommunene forutsetter at tiltaket, jf. §§ 4 og 11 i vannforskriften, ikke vil påvirke tilstanden negativt slik at miljøtilstanden forringes, om det skulle være midlertidige endringer som vil forringe tilstanden må ytterligere avbøtende tiltak igangsettes.

Dersom tiltak ikke er konsesjonspliktig, men medfører eller kan medføre fare for forringelse av produksjonsmulighetene for fisk eller andre ferskvannsorganismer, må tiltaket omsøkes jf. § 1 første ledd i forskrift om fysiske tiltak i vassdrag.»

Skiforeningen har uttalt følgende til Hjøllnes Consult AS i brev av 21.08.15:

« ...

Det berørte området ligger i hjertet av Østmarka og er et meget brukt skiområde vinterstid. Folk er vant til at disse vannene har skiløyper ved gode kuldeforhold. Derfor vil utrygg is kunne utgjøre en stor fare for liv og helse. Informasjon via skilting tror vi vil være en utfordring å få til. Til tross for både skilting og sperreband har vi opplevd at folk har prøvd seg ut på usikre iser. Mange skoleklasser ferdes i området, derfor er sikre skiløyper ekstra viktig.

Dere nevner oppkjøring av alternative løyper som et avbøtende tiltak. Traseene over vannene er viktige ferdselsårer både i retning nord-syd og i retning øst-vest. Stenges disse traseene vil de eksisterende alternative løypene innebære lange omveier. Dette er et folkerikt område og nedtappingen vil derfor påvirke mange.

Vi ber på det sterkeste at dere legger byggeperioden utenom vinterstid, for eks. juni, juli og august.»

Norges jeger- og fiskerforbund har uttalt følgende til Hjøllnes Consult AS i brev av 28.08.15:

« ...

I Losbyvassdraget er det registrert edelkreps, som er en rødlistet art. Det er også registrert fuglearter og vanninsekter av «stor forvaltningsinteresse», bl. a. tangelveøyenstikker (fra

Naturbase). Lørenskog jeger- og fiskerforening, i samarbeid med Oslomarkas fiskeadministrasjon, setter hvert år ut ørret i vannene som et tiltak for å bedre fisket og dermed friluftsmulighetene i området.

Nedreguleringen av vannene vil ha negative konsekvenser for bunnfaunaen, deriblant edelkreps. Bunnfaunaen lever først og fremst i littoralsonen, dvs. den delen av bunnen som er nærmest land, og nedtapping av vannene vil føre til tørrlegging av nettopp disse arealene. For at faunaen skal få mulighet til å flytte seg nedover er det svært viktig at nedreguleringen gjøres langsomt, slik det er planlagt. Det er selvsagt også viktig at man tilstreber så beskjeden nedtapping som mulig. Tiltaket vil uansett være negativt for bunnfaunaen, både fordi mange dyr ikke vil klare forflytningen, og fordi leveområdene vil bli mindre når flateinnholdet av vannene reduseres. Bunnfauna er viktig føde for fisk og mange fuglearter, og man må regne med at disse også vil påvirkes negativt. Fisk og kreps er mer utsatt for predasjon i grunne områder.

Vannføringen i Losbyelva må ikke bli for liten. Dette er fordi fauna med lite mobile livsstadier (egg, nymfer, puppestadier) kan bli tørrlagt, og fordi predasjonen blir større i grunt vann. Dette er særlig viktig hvis arbeidet skal gjøres om vinteren: Da vil ørretrogn, nymfer av tangelveøyenstikker og mange andre arter risikere tørrlegging og frysing, og all fauna vil være mindre mobil pga. kulden og dermed mer utsatt for predasjon. Også når arbeidet er ferdig og vannene skal tilbake til sin vanlige vannstand, må man passe på at Losbyelva har stor nok vannføring.

Konklusjon: Det er viktig at alle endringer gjøres langsomt, og at vannstanden i vann og elv ikke reduseres mer enn høyst nødvendig. Man kan vurdere om vinteren er beste tidspunkt for arbeidet, da faunaen i vannet vil være mer utsatt for predasjon og tørrlegging pga. lav mobilitet.»

Losby Golfklubb har uttalt følgende til Hjellnes Consult AS i brev a 17.09.15:

«...

Losbyelva løper gjennom hele golfanlegget, og er den eneste vannkilden vi har for vanning av golfanlegget. Mangel på vann kan medføre store skader på golfanlegget, og er derfor en stor økonomisk risiko for oss. En nedtapping og regulering må derfor ikke påvirke vannstanden i Losbyelva i golfsesongen.

Videre så er golfbanen meget sårbar for meget høy vannføring i Losbyelva, da dette kan medføre flom og flomskader på hele golfanlegget. Dette gjelder for hele kalenderåret.

Derfor er det to hensyn vi henstiller dere til å ta:

- Vannstanden i Losbyelva i golfsesongen må være normal.
- Tiltaket må ikke forsterke risikoen for flom både før, under og etter nedtapping og regulering av Losbyvassdraget.»

Tilleggsopplysninger

Hjellnes Consult AS har kommentert uttalelsene slik:

Fylkesmannen i Oslo og Akershus

«Fylkesmannen ber om at det ikke innvilges fritak for konsesjon i denne saken. I det underforstående forsøker vi å svare på argumentene fra Fylkesmannen, og med bakgrunn i dette ber vi NVE om å se bort fra Fylkesmannens konklusjon.

Alternative tekniske løsninger

Andre anleggstiltak er vurdert, men ikke funnet å løse kontrollen av vannføringen med sikte på tørr byggegrop gjennom anleggsområdet. Av løsninger som er vurdert er å splitte elveløpet med en langsgående, tett spuntvegg. Dette ville gi en noe større gjennomløpskapasitet. Utfordringen er at bruene er så lave at det er en stor utfordring å sette spunten. Kulvert har i tillegg støpt og gjennomgående bunnplate som umuliggjør spuntvegg gjennom konstruksjon. Den metoden som her er foreslått ble benyttet med stort hell under utskifting av elvekulverten i Rv 155 i utløpselva fra Bindingsvann for få år siden.

Nedtappingen det er søkt om ansees for å være teoretisk maksimal og vil mest sannsynlig ikke bli utnyttet med mindre særskilte nedbørsforhold fører til dette behovet. Ved at nedtappingshøyden som det er søkt om ikke utnyttes fullt ut vil man i større grad ta hensyn til bever, kreps og andre arter og vegetasjon som kan være sårbare i sonen som skal tappes ned, dvs. under normalvannstanden i de aktuelle vannene.

Vi mangler måledata fra Losbyelva og har derfor dårlig grunnlag for å beregne vannføring. Vannføringsmålinger fra utløpet til Langvannet like i nærheten viser at vi ikke har mulighet til å ta maksimal vannføring som går opp mot $180 \text{ l/s} \cdot \text{km}^2$ i den planlagte gjennomføringsperioden, januar-mars. Dette vil ikke være mulig å ta unna for i omløpsrøret uten en regulering av vannene oppstrøms. Det vil trolig også være vanskelig ved en regulering, men sannsynligheten for en vellykket gjennomføring økes betraktelig.

Kommentarer til § 8-12 i Naturmangfoldloven:

Det er kjent og redegjort for at flere arter vil kunne bli berørt av den omsøkte nedtappingen. I tillegg til innsigelsen fra Fylkesmannen, har også Norges Jeger og Fiskerforbund påpekt sårbarheten til spesifikke arter i det aktuelle området. Det er også kommet innspill fra Lørenskog kommunes miljøavdeling som påpeker at det også finnes bever i vassdraget, som vil bli påvirket av senket vannstand i elva.

Hensynet til friluftsinnteresser, herunder ski, søkes å hensyntas ved forslag om å stanse nedtapping i det isen legger seg på vannene. Man prøver da å holde vannene på et stabilt nivå, slik at man reduserer risikoen for usikker is. Ved større nedbør i form av regn vil vannstanden i vannene øke og isen ved land vil bli usikker. Som avbøtende tiltak har vi foreslått å merke opp alternative ruter, samt merke rutene som usikre.

Dretvann er nå under oppfylling, og er i skrivende stund på nivå 2 meter under høyeste regulerte vannstand (HRV). Den omsøkte nedtappingen av Dretvann vil, dersom tiltaket gjennomføres kommende vinter, ikke føre til ekstra ulemper i forbindelse med faunaen i Dretvann.

Det er kritisk at vassdraget ikke tørrlegges i reguleringsperioden – av hensyn til blant annet larver og nymfer som ligger under vann i elva i bl. a. Losbyområdet (nedstrøms Mønevann). Når

det gjelder krav til minstevannføring er det for gjennomføringen/byggingen av tiltaket kun viktig at vannføringen ikke overstiger kapasiteten til omløpsrøret gjennom kulverten.

Minstevannføringen som er omsøkt er satt etter metode anbefalt av NVE. Når det søkes om å stenge av utløpet fra Mønevann er det kun i perioder med sterk nedbørintensitet, hvor det er stor fare for at vannmengdene kan overstige kapasiteten i omløpsrøret. Elva vil i slike situasjoner ha stor tilførsel av regnvann, og derfor ikke gå tørr.

Iht. råd fra NJFF bør det sørges for en langsom nedtapping slik at artene har tid til å tilpasse seg. Til sammenligning er det for den pågående nedtappingen av Nøklevann satt krav til 15 cm/døgn som maks tappehastighet for å ivareta hensynet til edelkreps. For å oppnå omsøkte tapping vil det i Mønevann, hvor det er søkt om den største nedtapping, ikke være behov for med enn tappehastighet 5 cm/døgn ved en nedtapping over 2 måneder. Vi mener derfor at hensynet til bunndyrfauna er ivaretatt.

Nedtappingen skal styres og gjennomføres av Lørenskog kommune og Losby bruk i samarbeid, noe som vil sikre en god balanse mellom hensynet til naturmangfold og anleggsgjennomføring.

Ved å utføre nedtappingen i det omsøkte tempoet, og ved å stoppe den i det isen begynner å legge seg, mener vi i stor grad de interessene som Fylkesmannen påpeker som vesentlige ivaretas, både med hensyn til Naturmangfoldloven og i henhold til Markaloven.

Et viktig poeng for Lørenskog kommune er å sikre store deler av kommunens befolkningen tilgang til marka. I vid forstand mener vi det ikke foreligger noen motstrid mellom tiltaket og Markaloven. Tiltaket som omsøkes er midlertidig, og skal gjennomføres i løpet av en begrenset periode.»

Akershus fylkeskommune

«Automatisk fredete kulturminner

Når det gjelder fare for skade på automatisk fredete kulturminner vil vi påpeke at regulering kun er midlertidig, og vil vare kun i perioden november til mars. Demningene som skal benyttes er tidligere fløtningsdammer som ble aktivt benyttet fram til slutten av 1950-tallet. Nedtapping av vannene til de nivå som nå omsøkes vil ikke gå lavere enn de nivå som har vært eksponert flere ganger i den aktive bruksperioden til demningene. Det skal ikke gjennomføres noen anleggstiltak i området ved vannene, kun midlertidig senkning av vannstanden i vannene, samt midlertidig regulering av vannføring i Losbyelva.

Ved forekomst av eventuelle automatiske fredete kulturminner i vannene vil disse, på grunn av fløtningen, ha vært eksponert og utsatt for luft og påvirkning fra isgang og skvalpesone mange ganger tidligere. Vi anser det derfor som svært lite sannsynlig at dette midlertidige tiltaket vil påføre ytterligere skader på de eventuelle kulturminnene.

Det presiseres at vannsenkningen som omsøkes er maksimale, og antagelig ikke vil bli utnyttet fullt ut. Hvor langt vannstanden senkes vil avhenge av værforhold.

Hvis NVE gir fritak fra konsesjonsplikt for omsøkte tiltak er det planlagt start av nedtapping i starten av november. Nedtapping avsluttes i det isen begynner å legge seg på vannene, men senest 31. desember. Ytterligere informasjon med kartavgrensning og informasjon om vannene er gitt i rapporten «Plan for regulering av vannføring i Losbyelva ved bygging av turvei i kulvert under Rv. 159» som var vedlagt søknaden til NVE.

Når det gjelder registreringer ved Dretvann henvises det til Nedre Romerike Vannverk, som er ansvarlig for pågående oppfylling av Dretvann, samt for den forutgående nedtappingen.

Friluftsliv

Det er planlagt skilting og annonsering av tiltaket, samt forslag til oppkjøring av alternative løyper via skogsveier og lignende.

Vannforvaltning

Ved å utføre senkningen av vannstanden sakte, med nedtappingshastighet 5 cm/døgn vil bunndyrfauna ha tid til å tilpasse seg endringene. Vi anser det derfor som lite sannsynlig at tiltaket påvirker produksjonsmulighetene for fisk eller andre ferskvannsorganismer.»

Norges jeger- og fiskerforbund

«NJFF kommer med mange viktige opplysninger knyttet til sårbarheten til faunaen i vassdraget, som så langt det er praktisk mulig skal hensyntas. Vi anser det som mulig å gjennomføre en sakte nedtapping av vannene hvis man starter i november. Når det gjelder Dretvann er dette allerede nedtappet, og å utsette oppfyllingen av dette vannet vil ikke føre til noen forverring for bunndyrfaunaen. NJFF påpeker også at en minstevannføring må opprettholdes gjennom hele perioden. For en vellykket gjennomføring av tiltaket, med å holde byggegropen ved Rv. 159 tørr, er det gunstig å opprettholde en vannføring opp mot kapasiteten til røret så langt som mulig. I større regnværperioder er det ønskelig å tilnærmet stenge utløpet fra Mønevann, men det vil da være god tilførsel av regnvann i hele feltet som vil sikre mer enn en minstevannføring. Når det gjelder minstevannføring i oppfyllingsperioden må dette avveies mot hastigheten reguleringsvannene skal fylles opp igjen. Minstevannføringsmengdene kan justeres, hvis forslaget vi har satt opp ikke er tilstrekkelig for å opprettholde livsgrunnlaget for bunnfaunaen.

...»

Skiforeningen:

«Det er forståelig at Skiforeningen er kritiske til gjennomføring av tiltaket, da tiltaket medfører fare for usikker is. Hovedargumentet for at tiltaket ønskes gjennomført i vinterperioden er at statistisk er lavest vannføring på denne tiden av året, samt at det er den sammenhengende 3-månedersperioden med minst nedbør. Dette gir derfor størst sjanse for en vellykket gjennomføring av tiltaket.

Det må i gjennomføring etterstrebes så langt det er mulig å sikre sikker is på vannene, ved å endre vannstanden i vannene minst mulig. Ved større nedbørshendelser som raskt fyller opp magasinene kan man anta at det uansett ikke vil være godt skiføre, da det krever at nedbøren faller som regn. Mye av nedbøren vil falle som snø i skisesongen, og dette demper svingningene i vannstand. Likevel er det viktig at det skiltes og varsles om utrygg is slik at de som benytter løypene er ekstra oppmerksomme. Det bør gjennomføres regelmessige kontroller av istykkelse gjennom sesongen. Dette kan f. eks. varsles sammen med Skiforeningens løypemeldinger på internett.

Vi vil også vente sterke reaksjoner fra miljøvernmyndighetene hvis tiltaket skal gjennomføres i sommermånedene.»

Losby Golfklubb:

«Golfsesongen er i hovedsak utenfor perioden som omfattes av vannstandsreguleringen. I gjenoppfyllingsperioden fra mars og utover våren vil vannstanden i elva være regulert til

minstevannføring for å fylle opp vannene. I denne perioden er golfparken avhengig av vann fra elva til vanning.

Losby Golfklubb/Losby Golfpark v/Per Kristoffersen angir at de benytter inntil 1400 m³ daglig til vanning. De oppgir at dette fordeles over 14 timer i døgnet, tilsvarende uttak på ca. 28 l/s. minstevannføringen i Losbyelva nedstrøms Mønevann er ut ifra Lavvannskart.no satt til 48 l/s.

Da oppfyllingen av vannene skjer etter at byggetiltaket er gjennomført, har vi ikke noen føringer på hva som er ønskelig minstevannføring. Vi overlater derfor til NVE å vurdere hvilke hensyn som skal tas i henhold til å sette krav om minstevannføring.

For øvrig anser vi ikke at reguleringen som omsøkes vil være til ulempe for Golfparken. Risikoen for flom om våren vil reduseres ved at man sannsynligvis har et større buffervolum i vannene oppstrøms enn i et normalår. I nedtappingsperioden vil vannføringen øke, men vannmengdene er satt til 60 % av 2-3-års-flommen og bør derfor ikke skape problemer i vassdraget.»

NVEs vurdering

Slik som tiltaket er planlagt skal det slippes minstevannføring nedenfor de berørte dammene lik alminnelig lavvannføring. Dette er i samsvar med vannressursloven § 10 som setter krav om en minstevannføring større eller lik alminnelig lavvannføring for tiltak uten konsesjon.

Naturmangfold

Både NJFF og Fylkesmannen i Oslo og Akershus påpeker at det fins en bestand av edelkreps i flere av vannene som skal tappes ned, og søk i Artskart gir treff på arten i selve Losbyelva også. Krepss og annen bunnfauna lever i littoralsonen i innsjøer og nær bredden i elva, og er dermed svært sårbare for nedtappinger. Søknaden opplyser om at nedtapping skal gjøres langsomt, som NVE ser på som positivt. På den andre siden er de direkte konsekvensene for bestandene av edelkreps som blir berørt av tiltaket ikke utredet. Fylkesmannen skriver også at de mener det bør tilstrebes å finne andre løsninger for å få tiltaket gjennomført. I tilleggsopplysningene innsendt fra søker er andre tiltaksløsninger forkastet av ulike grunner.

Både Fylkesmannen og NJFF påpeker at områdene rundt de vannene som skal tappes ned er svært artsrike. Søk i Artskart og Naturbase (12.10.15) bekrefter dette, og NVE mener at dette ikke er godt nok opplyst om i søknaden fra Hjellnes Consult AS. Det er heller ikke utredet om konsekvensene tiltaket vil ha på arts mangfoldet i Losbyvassdraget og i vannene som skal tappes ned.

Det påpekes av søker at nedtappingshastigheten ikke er spesielt høy, jf. for eksempel Nøkle vann i Oslo kommune, og at bunndyr, fisk og krepss vil ha rikelig tid til å tilpasse seg en redusert vannstand. NVEs mener at konsekvensene av dette tiltaket kan være vesentlig større og at det derfor er behov for nærmere utredning av virkningene, noe som peker mot at tiltaket bør konsesjonsbehandles.

Naturmangfoldloven legger føringer for bærekraftig bruk av norsk natur og legges til grunn når NVE vurderer søknaden. For å kunne oppfylle forvaltningsmålene i naturmangfoldloven §§ 4-5 er man avhengig av et godt kunnskapsgrunnlag, jf. naturmangfoldloven § 8. Med bakgrunn i informasjon fra tiltakshaver og høringsinstanser vurderer NVE kunnskapsgrunnlaget til å være godt nok i forhold til å avgjøre om konsesjonsplikt utløses i denne saken.

Brukerinteresser

Losby Golfklubb har gitt uttrykk for bekymring både ved for høy og for lav vannføring i Losbyelva. Særlig ber de om at vannstanden må holdes høy nok til at golfbanen kan vannes med vann fra elva i golfsesongen. Hjellnes Consult AS har lagt anleggsperioden utenom golfsesongen, dermed ser NVE denne konflikten som løst. Golfklubben påpeker også at tiltaket ikke må medføre større fare for flom under og etter tiltaket. NVEs erfaring tilsier at med riktig oppfølging av vassdraget i tappeperioden vil denne konflikten også kunne løses. I NVEs øyne kan konfliktene rundt golfbanen løses ved god oppfølging og utførelsestidspunkt (november-mars).

En vanskeligere problemstilling er bruken av vannene som skiløyper vinterstid. Ved nedtapping av de seks vannene som omsøkt, vil det bli usikker is på seks mye brukte vann vinterstid, et problem som Skiforeningen også påpeker i sin uttalelse til Hjellnes Consult AS. Skiforeningen påpeker også vanskelighetene med skilting og sperrebånd, noe NVE også forstår da det er store områder som eventuelt må sperres av og skiltes. Brukerinteressene er store i området, blant annet bruker mange barn og unge området i forbindelse med skoleturer. Skiforeningen mener prosjektet bør gjennomføres på sommeren.

Hjellnes Consult har uttalt at de mener vinteren er den beste perioden å gjennomføre tiltaket, av hensyn til naturmangfoldet og vannføring i kulverten. I tilleggsopplysningene presenterer de avbøtende tiltak

med blant annet å holde vannstanden konstant idet isen legger seg. NVE er usikre på hvordan dette vil bidra til å øke sikkerheten i skiløypene ved høyt/lavt tilsig etter at isen har lagt seg.

Kulturminner

Søk i Kulturminnesøk (12.10.15) gir ikke treff på kulturminner rundt vannene som skal tappes ned, men derimot noen treff langs Losbyelva, særlig rundt Losby bruk. Slik NVE ser det blir ikke disse spesielt påvirket av tiltaket slik det er omsøkt.

Fylkeskommunen uttaler bekymring for automatisk fredete kulturminner som kan bli eksponert for luft i tiltaksperioden og som dermed blir ødelagt. Hjellnes Consult AS påpeker at vannene har vært regulert frem til 50-tallet og at den omsøkte nedtappingen ikke er noe større enn den reguleringen som fant sted tidligere, og at nedtappingen ikke vil avdekke ukjente kulturminner. NVE sier seg enig med Hjellnes Consult AS i deres vurdering, men minner likevel om meldeplikten jf. kulturminneloven § 9.

Oppsummering

Hjellnes Consult AS søker om å få tappe ned seks vann i Losbyvassdraget for å få gjennomført tiltaket med etablering av gangvei under riksvei 159 og fylkesvei 353 i Lørenskog kommune. På grunn av det store arts mangfoldet i området og de store brukerinteressene i området, spesielt bruken av området til skigåing på vinteren, mener NVE at allmenne interesser blir berørt i så stor grad at det utløser konsesjonsplikt. I tillegg har flere høringsinstanser satt spørsmål ved om det er mulig å gjennomføre tiltaket på en annen tid på året. NVE ber også om en begrunnelse på valg av trasé og gjennomføringsmetode for tiltaket, og en vurdering om det finnes andre løsninger som kan redusere behovet for omfattende reguleringer.

NVE kan bare gi føringer på tidspunkt for gjennomføring, metode og andre avbøtende tiltak gjennom en konsesjonsbehandling.

NVEs vedtak

Med hjemmel i vannressursloven § 18 og delegering til NVE fra Olje- og energidepartementet av 19. desember 2000, vedtar NVE at tiltaket trenger konsesjon etter vannressursloven § 8.

Når det gjelder krav til innhold og forklaring av saksgangen i en konsesjonssøknad, se NVEs hjemmesider på www.nve.no/konsesjoner.

Før endelig søknad sendes inn, ber vi om at et komplett søknadsutkast sendes inn for kvalitetskontroll til nve@nve.no eller per post til Norges vassdrags- og energidirektoratet, Postboks 5091 Majorstuen, 0301 Oslo.

Om klage og klagerett

Klageberettigede kan klage på denne avgjørelsen til Olje- og energidepartementet innen tre uker fra det tidspunktet underretningen er kommet fram til partene, jf. forvaltningslovens kapittel VI. Klageretten er begrenset til parter (grunneiere, rettighetshavere og konsesjonssøker) og andre med rettslig klageinteresse (hovedsakelig organisasjoner som representerer berørte interesser).

En klage skal begrunnes skriftlig, stiles til Olje- og energidepartementet og sendes til NVE. Vi foretrekker elektronisk oversendelse til vår sentrale e-postadresse nve@nve.no.

Med hilsen

Rune Flatby
avdelingsdirektør

Gry Berg
seksjonssjef

Dokumentet sendes uten underskrift. Det er godkjent i henhold til interne rutiner.

Kopi til:

Akershus fylkeskommune
Fylkesmannen i Oslo og Akershus
Lørenskog kommune